

БЕРГЕН СӨЗҮНГЕ ЭЭ БОЛУР

(Республиканың птоия ажил-агый активизиниң хуралындан)

Планда амыр 1 миллион рубльдиң продукциясын бээр. Планда амыр даг-дугун 2000 тоннаны, хамур дагы — 30 муң тоннаны, электрэнергияны — 4 миллион киловатт-шакты, алгы болгаш мидисинтерни 3500 шити, башкы хөрөнгөсүн — 13 муң рубльдин бүдүр. Рационализатору саналарын шын-дүңдүрүшкүсү биле чыл тегүзүмү чедир 400 муң рубльдиң мамнап алыр.

Республиканың улуттук, тууг, транспорт болгаш харылзаа бүдүрүлгелериниң ажилдакчыларынның партия-ажыл-агый активизиниң республика хуралында 1965 чылда худалда алган социалистик чарыкы ындыг саннар-биле эгелзэн.

Республиканың анык улуттуктуң ажил-ишчилери чеди чылдын сөөлүг чыныгы куш-ажалчы эвези эвез чедишкенин кыргарган. Россияны 30 миллионда чеди чылдарың дүргүзүндө 7,2 миллион рубльдиң продукциясын пландан амыр бээр дээр худалдагын улуттук бүдүрүлгелери алды чылдар дүргүзүндө продукцияны пландан амыр 6,5 миллион рубль кылдыр күтүскенер деп, анык хуралыңа илгериле кылган СЭП обкомунун кылдыг эргелекчи эш Г. Н. Долгополов чыгаалаан.

Республиканың улуттук бүдүрүлгелериниң коллективтери күүженишкенин ажилдакчыларынның түнелдиге 1964 чылдың бүдүрүлгө программасын хуусаа бетинде, декабрь 26-да күтүскен, пландан амыр 1,200 муң рубльдиң продукциясын бергенер. Улуттук куш-ажалдың бүдүрүлгөүчүлүк белгилериниң планын 105,7 хуу күтүскен.

Кызылдың бүс-түрбаныг станциялар микша муракчы бүдүрүлгелер рентабельдиг ажилдап турар. Кызыл-да болза, республиканың улуттук бүдүрүлгелеринде 4 бүдүрүлгелер 1964 чылдын оналдагы күтүскенер. Ак-Довуракта «Тыва даг-дугу» комбинат, «Тыва тууг» трези чыл планын база күтүскенер. Ол микша чер-чер Советтериниң бүдүрүлгелериниң продукция бүдүрүлгелериниң номинал таланы-биле база күтүскенер. Кызылдың ээт комбинаты, пиво завод микша бүдүрүлгелер багай ажилдап турар. Ээт комбинаты эртен чылын 469 тонна ээтти, 13,5 тонна колбаса айчан брак кылды, холуттап. Пиво заводунун нити продукциянын барык 20 хууу брак болган. Республиккада улуттук бүдүрүлгелери заводтун марказы дээр демселди багай чорууп турарлар — деп, оратор демделзэн.

Чеди чылдын сөөлүг чыныгы баштайгы 2 айларнда республиканың улуттук бүдүрүлгө планын 106,9 хуу күтүскен, азы эртен чылдың ол үзүн-биле демселээр 20,5 хуу эскен. Кызыл-да болза Кызылдың пиво завод, ээт комбинаты, «Тыва даг-дугу» комбинат 2 айлардын планын продукциянын номинал таланы-биле күтүскенер. Улут-Хем ыяш ажил-агый чери, амырал хандырыла эргелген ажилчы чоннарын амырал таланы-биле негелдиз багай хандырып турарлар. Райдүлгүлү комбинаттары СЭП обкомунун бешки пленумунун шитипкери амыралга боттадырып, ылангы келдизин чонун, малчыларын чыгыларын худалдап, аларын негелдизин хандырап дээр, сүт-бараа фермаларын, хой-жу бригадалар төптерин кезип чорбай турарлар.

Республиканың туугулары эртен чылын тууг-монтаж ажилдарынын планын күтүскен, чуртталга шөлүн чедир ажилгалта берей, улут өрелг арктанар. Бо чылдың баштайгы ийи айында олар ажилдың темпини база эки дүгелдип шыдаайн турарлар. Акша-моңгунуң кой, бичи-бичи тууг объектилеринге тоо быдардыр чоруун ам-даа үргүзүлүп турарлар. Олар тууг-монтаж ажилдарынын планын херээ бугулар ажилдар туугу организациалары-биле кады-да, бодунун күжү-биле-дээр эртен чылын болгаш бо чылдын эртен ийи айында-даа күтүскен шыдаанар.

Оратор «Тыва кобальт тууг» эргелекчи тууг-монтаж ажилдары багай чоруу турда, ыла партком (секретары эш Глаздин, начальниги эш Черкас), № 48 тууг эргелекчи (начальниги эш Фоктистов) эки

хемчег албайн турарын шүгүмчүлзэн. № 48 тууг эргелекчи тууг материалдары-биле туугулар багай хандырып турары-биле маада 3000 ажыг кижил-хүн анда эртен деп демделзэн.

Туугу организациаларында кижилер-биле ажилдың кошканзын, социалистик чарыкты, оң дээди хевир коммунистти күш-ажалды дээр шүгүмчүлзэн эки калбарып, уугутун шыдаайн турарында ажилчыларын ажилда ызырымас чоруу улут бөөн турар дээр.

Хуралга болган илеткел таланы-биле Тыва даг-дугу комбинатының директору эш М. Турсов сас алган, чеди чылдың алдыгы чылында комбинаттың бүдүрүлгелери багай эвез ажилдаанын демделзэн, бо чылын улут ажил-агыйыңа чугула оттулар чүүү көмүр лаш бүдүрүлгезин 263 муң тонна кылдыр планнаан, ону чедишкенин күтүскен арга Тываның дагыларында бүтүр бар. Бо чылын Кызылдың бүс-түрбаныг электростанциянын күжүн улгартылар, майдан эгелеп Каз-Хем көмүр лаш разрезин шигээрлери таланы-биле ажилды эгелээр. «Тыва даг-дугу» комбинат эртен чылын чедир ажилдаанын чугула отту тукениди үндүргөн. Оң, аргылаан даг-дугунын шынары экижиг, чыгык организациалар хейнү бээрин бастен негеп турар апаган — дээр. Он ылай ол «Тыва даг-дугу» комбинатын ийги элзезинде болган «Тыва кобальт» комбинатын туугу дүргелерин таланы-биле туугу организациаларында негелде кылган.

Тываның даг улуттуктуң баштайгы — «Тыва даг-дугу» комбинатын бирг элзезинде чылда 15—20 муң тонна даг-дугу аргылаар чугула бо чылдын төгүзүлгө чедир шигээрли амыр дээр, Ак-Довурак хоорайнын ажилчы чонун улут хемчеглерин апар турар деп, Ак-Довуракта партком секретары эш И. Мартынов чыгаалаан эгелзэн. Ол бодунун саналына анык хоорайнын үргүлүчүлүк турар чуртталгаларына чуртталга шөлүнүң четкейи турарына доктаган. Бо чылын Ак-Довуракка 9 муң дөрбөчүн метр чуртталга шөлү херек. Туугуларын кылган канализация, чыгыг трасеянын шынары багай, чыгыг олар үргүлүчүлүк турар деп, ол шүгүмчүлзэн.

СЭП-ниң Чөөн-Хемчик райкомунун секретары эш А. Стрельников бодунун саналына партия райком, райкомун улуттук бүдүрүлгелерин ажилчы ама-да ханылап кижилер турарын, коммунистти күш-ажалды дээр шүгүмчүлзэн чедир уугутун турарын минни чугулаан. Он ылай эш Стрельников Кызылдың автосетелге заводунун машиналар, моторлар септен турарын шынары багай деп шүгүмчүлзэн. Чадана хоорайда хабар завод багай ажилдап турар. Оң төлөвдиг төлөвдиг организациалары багай кылган. Он эдер таланы-биле хемчегин хабар заводте трези суз апар турар. Райдүлгүлү комбинаты боду автосетелге чок/болгаш көдө чонун айызын барып худалдап, аларын чыгыг хандырып шыдаайн турарын айтты, бо таланы-биле дуулаарын ол дилзэн.

№ 48 тууг эргелекчи отделчиги эш Е. Воеников тууг эргелекчи туугуларын эки шынарыг туугу материалдары-биле хандырып турарын чугулаан, бир эвез бисти эки шынарыг туугу материалдары-биле бистиң начальнигтерин хандырап болза, ажилчылар бистер башкынын иштини ажилдарын эки шынарыг бичиг, чараш кылды шыдаар болз. Хамык укур туугуларын күш-ажалын шын организастаар, аларын туугуну эки шынарыг материалдары-биле туктелерин чокка хандырында деп чугулаан.

Ак-Довурак — Абаза аразында чургалар орук кылдып турар № 834 тууг эргелекчи начальниги эш А. Шатунов бо чылын көрдүгүн бүдүрүлгө планын туугунун ажилчыларын хуусаа бетинде, декабрь 25-те күтүскен деп худалдаган. Ак-Довурак — Абаза аразында аргы-жыганын тур орук-биле бо чылдын хандырып болур бис — дээр. Ол чү-

гула орук туугуна акша уугутун бээр. Красноярск совнархоз чыл саңында эвезедип турарын ол шүгүмчүлзэн.

Республиканың хабар бүдүрүлгө трезиниң эргелекчи эш Ю. Петенева бодунун саналына Ак-Довурак, Чадана хоорайларда хабар заводтарынын ажил-ишчилерин эки ажилдап, бедик шынарыг продукциянын бүдүрүлгелеринге ыла партия, совет организациалары кошкак дуулаагып турарын чугулаан. Бо заводтарда сүт хандырылганы багай бөөн турар. Ол чорук аргы-шеверин сагымынга берге бөөн турар. Бо таланы-биле «Тыва даг-дугу туугуну» начальниги эш Цоиков, Чөөн-Хемчик районун партия райком, райкомун боттуг дууа көргүзери ол дилзэн.

Тыва автосетелдин начальниги эш В. Антишев республиканың автотранспорт организациаларын ажилын анализтеп чугулаан, чүк сөөртүр. организациаларын, саргы организациаларын таланы-биле транспортту чүкту кийди ажилдап турарын, он ылай автосетелдин турарын шүгүмчүлзэн. Эш Антишев «Тыва кобальт тууг» кылган чаз чазалыг оруктун улут уугу-дуулаанын чугулаан, ам уде ол оруктун эки чок апарганын айтты, бо оруктун калдыг-бир организациага бичыглар болза эки деп саналаан.

Бүдүрүлгелерин, туугуларын уугутуучуларын таланында анык оолдар, кыстарын ажилга худалдап алырыңа, оларын ажилда чуртталгаларыңа саргы салгынын күтүскенерин чугулаан. ВЛКСМ Тыва обкомунун секретары эш А. Н. Пожиднев оналдап демделзэн. Илангы алаады уугуларын ажилга худалдап алыры бисте чамык буудурулгелерин уугутуучулар хон чок көр чоруктар болганчок-ла таварык бөөн ол айткан.

Бистин туугуларыңа хей-хей амырал келген, олар калдыг ажилдап турар дээр. Бисте оларга амыралдың таарымчалыг байдаларын тургузары-биле чергелештир, оларын бүдүрүлгө-техник өөргөдөгичин хон бур саргы салгы негетиниң турар.

Илеткелде айткан четпестерин худалдап көрүшкөн, чеди чылдын сөөлүг чыныгы баштайгы айларында «Тыва кобальт туугуну» коллективниң канчаар ажилдап турарын дугайын ол тууга партия организациаларын секретары эш В. С. Глаздин чугулаан. 1967 чылда «Тыва кобальт» комбинаты ажилгалта бүтүн кийер. Кызыл-даа туугунун темпин ама-да оожум, улут четпестер болгаш шитипирдеттинер сорулдарга хей дээрин бистин туугунун коллективниң кижилери билеп — турар деп, оратор чугулаан үргүзүлзэн. «Тыва тууг» трези бистин комбинатын туугунуң байдалын бүтү талыг өөренип көргөш, мергезиди дуулаачыны көргүзөр төлөдө, трези ажилчыны амыг стилин эр тургузары күзүңгиз деп, эш Глаздин чугулаан.

Хуралга Коммунал ажил-агый министривозунун септелге-тууг эргелекчи эргелекчи эш В. Зильберман, ол тууг эргелекчи Сары-Сеп улуттуктуң мастери эш Н. Шипилин, туугу банкынын эргелекчи эш П. Кирдеев, Тыва комплекслиг экспедициянын начальниги эш И. Селезнев, «Тыва тууг» трезиниң эргелекчи эш И. Бомзетерич, ыяш ажил-агый эргелекчи начальниги Т. Воронков, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлгелерин чынында архитектура болгаш туугу херектерин эргелекчи начальниги эш В. Роннов, Чадананың «Көдө тууг» эргелекчи начальниги эш О. Тугер, автономиялык начальниги эш Б. Марасанов олар база санал бергенер.

Республиканың улуттуктуң, тууг, транспорттуң база харылзаа ажилдакчыларын партия-ажыл-агый активизиниң хуралы Тыва АССР-ниң улуттук, тууг болгаш транспорт бүдүрүлгелерин 1965 чылдын планын хуусаа бетинде күтүскен таланы-биле социалистик худалдагын худалдап алган.

УЛУГ НЕФТЬ ДАМЧЫДЫЛГАЗЫ

Сибирь нефтикайы агымныкы ол дээр дөвүскүрүн барым кезик элзэн каш ылангышкыңарга кешкел дамыдыла хоолойларын туугушкунуң негеп турар. Нефть болгаш газ магистралдарынның нити узунун 3000 километр кылдыр тодарайлаан. Ол дамыдыла хоолойлары Барым-Сибирден нефтин чыгарып газтын улуттук төптеринге үкериңиң арганын бээр.

Шам-Тюмень аразының 400 километр узун дүртүг дамыдыла хоолой бо чылын ажилгалта кирер. Шаминиң бедик шынарыг нефтин ол дамыдыла хоолой-биле Транссибириниң демир орук магистралына баар. Ал нефть дамыдылазының каң хоолойлары нефть бар черлерге 150 километр шылдуу чоруккан.

Сокка хаара туттурган Кондиховунда моторлар даамыг дүрүлгө турар. Эксплуатационтерин, монтажниктерин, ажилдакчыларын механикастаттыг колонналары соңу чүккө улам-на ыңалап бар чоруур.

ЧУРУКТА: Шам-Тюмень нефть дамыдылазының туугунда.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Автомобильдер септелгезиниң шынарын экижидер

Чоокта чаз Тыва автосетелдин автосетелге заводунуң кувугуна эртен техниктиг конференцияга автомобильдерин, моторларын болгаш агрегаттарын шынарыг септелгезин дугайында айттыгың чугулаашкан. Конференциянын чурдаларын чылдагыны болза, бо чылын февраль 19-та «Туринская правда» солунга үнген «Септелге сөөлдө бестин берге» деп чүтү болгаш автотранспортчуларын республика таланы-биле партия-ажыл-агый активизиниң хуралынын кижилериниң Кызылдың автосетелге заводунун ажилында четпестерин дугайында кылган чиди шүгүмчүлзэн саналары болган. Септелгени багай кылдып турарын чылдагыларын тодаргай чугулаан, заводтун калдыгы эш Ф. Филиппов илеткел кылган.

Заводтун коллективни чеди чылдың алдыгы чыныгы оналганын багай эвез күтүскен-даа болза, септелгени номенклатура таланы-биле оналганын чүгө 96,5 хуу күтүскен. Септелгени номенклатура айма-биле күтүскенин колдуунда «ЗНЛ-164», «А3-51» автомобильдерин агрегаттарын болгаш «ЗНЛ-120» болгаш «Урал-355» машиналарын моторларын таланы-биле болган.

Ажилчыларын ажилдап үнер, кирер чоруу заводта ам-даа дээр улут. Ол чорук заводтун ажилына багай салдарыг бөөн турар. Чижээ, 1964 чылда ажилга 76 кижини худалдап алган, мыңа кижини ажилдап уугутуң.

Заводта септелгеге керектиг артык кезектер чогудан бо чылдын январьда автомобильлар, автобулар септелгенин планын чүгө 96 хуу күтүскен, февральда планын база күтүскен. 89 моторну септелгеге тургаш, чүгө 16-ны септелгеге.

Завод моторун дисконтелгек өөргөдөгич септелгеге ону элзеттирип, шепен ажилдаптай келген. Ол чүгө шипчедиктерин багай септелгеге турар эвез, харын автомобильдерин база багай септелгеге турар. Бо таланы-биле чүгө завод эвез, харын калдыг септелгеге автомобильны азы шипчедиктерин заводка берип турар автожыл-агыйлар база буруздул. Олар септелгеге берген автомашина-

зын азы моторун септелгеге херек артык кезектерин берейн турарлар. Илангы завод оларын техниканын бодунун артык кезектерин кийрип тургаш септелгеге, худалда, септелгеге шынары багай деп заводка негелде-хоудаларын кылдыр чоруктары база кылдып турарлар.

Бо чоруктуң боду берейнги кол чылдагыны болза, завод-биле автожыл-агыйларын аразында ажилын харылаанын четпестеге. Илангы Хоу-Акс, № 3, Чадана, Кызыл-Махалык АТК-лар септелге фондуну заводка онза эвезиңи берип турарлар. Илангы завод септелге кылдыра, аргажоктуң кырын да бодунун артык кезектерин норманы 20 хуу турда, 80 хуу чедир чарыгал турар. Илангы септелгени бот-үзөңи улут бөөн турар. Чижээ, эртен январьда бир комбинат агрегаттарын септелгенин өртөз план бугулар 240 рубль турда, 740 рубль болган.

Автосетелге заводунун артык кезектер таланы-биле берген турарын чылдагыны хамыктын мурунда Тыва автосетелдин техниктиг хандырыла кылдыгың уугутуучуларын эштер И. Глушков, И. Васильев оларын бо таланы-биле багай хемчег апар турарында. Оларын адринде шыгыг шүгүмчүлгө конференцияга болган-даа болза, оларын калды-даа конференцияга бестин келзэн. Бо килесте ажилгал чок дөңг-херекселдер болгаш материалдар оналганын берген, олар капитал бөөн чылдыра, заводка, черне автожыл-агыйларга эргижок чугула херектиг артык кезектер, материалдар чок бөөн турар. Үстүнде айткан уугутуучуларын шүгүмчүлгө ажилынын түнелди ол-дур.

Конференцияга заводтун мотор цетинги мастери, заводта парторганизация секретары эш Петров санал берген, тех моторларын канчаар септел турарын дугайын доңдуулап чугулаан, план күтүскен дээр парторганизация, коммунисттер, комсомолчулар социалистик чарыкты канчаар уугутун турарын дугайында чүгө-даа ыттаваан. Заводта парторганизация, партия-куруне контролгач дуулаар бодук, «Комсомолчу проектор», хана солун

УЧИЛИЩЕ БОЛГАН КЕЖ ЭЭ

Чоокта чаз Кызылдың профессионал-техниктиг училищезинге солун кезжэ болуп эртен. Училищениң политичеэз башкы эш Курченко, эстетика башкы эш Бунин олар «Кандыг кижини кулутурут кижин деп санаарыңа?» деп темага солун бестин кылган болгаш ажилдарын бо таланы-биле салган айттыларыңа харылаанар.

Ук темага болган бестеде училищениң өөреникчилери дээр илдепкейгиз кижин болгаш ону боттарынын амыралы-биле хол-баштырган.

Кезижиниң оналда культурамассалыг өнөр болгаш таным болган.

Х. МУНДУАЙ.

Шуйдан медээлер

БАЙ-ТАЙГА районун Шуй сес чыл школазын өөреникчилери «Мурнакчы» коллектив ажил-ишчилеринге дуулаар шөф ажилдарыга илдепкейгиз кийрип турар.

Олар чоокта чаз коллектив № 1 сүт-бараа фермаларын дон эдээр аргылап аштан. Маңаа тоску классылардан 12 кижин оза илдепкейгиз ажилдап, ферма ажилдакчылары школачыларын дуулаанын өөрүп четтиргенин илзеткен.

Чоокта чаз «Мурнакчы» коллектив сүтү кижигушкунун от-четтүг хуралы болуп эртен. Аңаа бот-тынныг көдө композитор эш Тойлуун уугутулазы-биле уран чүтү болгаш болгаш аял-сая-сат уугуларын каттышкан концерти болган.

Ук концерти чон лыжа соңуугар көргөн. Шуй сес чыл школазын өөреникчилерин Тываның эртен төгүзүңгө чараштырган спелекитин чүгө-даа солун болган. Башкылар Д. Билал, С. Барымаа, Ш. Бунзенаа оларын мраланын көрүкчүлөр онза мактаан.

Д. ДАСТАН.

Чоннуң мурнунга отчөт

ХАНДАГАЙТЫ СЭП-ниң өвүр райком болгаш райкомун район төвүнүң чуртталгалары-биле районун культура албан черлеринде ажилдакчыларын ужуражыктын кезижиниң организастаан.

Район библиотеказынын эргелекчи Александр Кок, районун культура кылдыгың автожыл-агый эргелекчи Саара Иргит, районун культура башкынын директору Салчак Мындыр олар чонун мурунга отчөт кылдып, ук черлерин ажилында дугайын чугулаанар.

Кезижиниң кижигилери культура албан черлерин ажилында четпестерин чылдарыңа кол кичээниң салып, санал-оңал солугушкунун кылганар.

Районун партия конференция районда культура албан черлерин ажилында партияны уугутулаанын четпестерин айткан турган. Культура албан черлерин ажилын экижидер хемчеглерин апар турар.

О. ЖЕМКОВ, инженер.

АДА-ИЕЛЕР ХУРАЛЫНДАН

Чыраланды 8 чыл школазын ада-иелериниң нити хуралы болуп эртен. Башкы Седенбаа Салдыева Маады «Элзедип тургаларың өг-бүлөгө кижилерин» деп темага лекцияны аңаа номчан болгаш школада ада-иелер конференциянын ажилынын дугайында информацийны ада-иелер комитетиниң аргазы кылган.

Өг-бүлөгө кижилерин дугайында лекцияны ада-иелер улут соңуугулар дугайында элзедип уугутуңар. Өг-бүлөгө элзедип уугутуңар канчаар өөргөдөп, кижилерин лекцияга тодаргай чижек-биле, школаң амыралы-биле холбаштырып тургаш көргүскени оңаа укур-дуулагы болган.

Ада-иелер комитети бо өөргөдөп чылдыра дээр көргүзүлгелерин ажилдап турар. Комитеттин ажилын школа директору эш Тарачы тодаргай уугутуң, ажилгы арга-сүмени доктамап берип турар. Он уламчылдан комитет улутуң аңаа ада-иелер өөреникчилер ортуңа чоруктар ажилдап

планын тургузуу алган ажилдап турар. Өөргөдөп болгаш кижилерин ажилында дөңгөдөгүлөр бар: 4—5 дөңгөдөгү өөреникчилерин саны кы-вудзэн, өөргөдөгү нити шынары бестип турар.

Уугутуларын өөргөдөп, кижилерин дээр саргы салып турар болгаш школа-биле харылаагы, улуттарга ада-иелер бисте хей. Чижээ, эш А. Мандалаа, Ч. Дамы-жаз, эш А. Бадыра, Б. Сырат, Н. Биче-урут, Б. Кузнецова дээр оон-даа өскелерин алап болур. Класстар айма-биле ада-иелер активтерин эки ажилдап, уруктарга көрүлүп, кошкак өөргөдөгүлөргө ийкеп чүрүм четпес өөреникчилерин ада-иелеринге баргаш, арга-сүмени калып, хуралга чугулаашкын турар. Моон түнелдиге онза чүрүм үрээ болгаш өөргөдөгүлөргө оскасыраар өөреникчилер колдуунда чок, школаң нити аргы-шеверин, эр-херекселдин камгалгазы эки.

А. МАСНЫР.

Тес-Хем район.

ФАШИСТИГ ГЕРМАНИЯНЫ АШКАН ТИИЛЕГЕНИН 20 ЧЫЛ БОЛУР ОЮНГА

1945 чылдың апрельдин бир хүнүндө Берлинниң кырында кы-аылдыгы «А-7» деп хыдыкчы самолет фашистериниң «Фокке-Фульа» деп ийи самолет-дун дүжүр аткан. Хыдыкчы самолет совет майор Иван Кожедуб башкарып чорган. Ол болза оң агаарга сөөлү тулчушкуну болган. Оң даразында эрелдиги ужулукчуң ады бүгү делелгеге саргалып алган — Совет Эвилелиниң Маадыры деп атты аңаа үш удаа тывыскан.

Чанкык — мышак хүнериниң соонда 20 чыл болганда, ам ужулукчу маадыр биле ужуражыкчыны бо. Ол хүнүлзөчөл болгаш бөдүүн кижиле чугулаажы-рынга күзүлгиз болду.

Ындыг таварыкка хамыктын мурунда дайынның эң-не утунуңа хуруңа хуунуң дугайын, агаарга болган эң-не утунуңа тулчушкунуң дугайын чугулаан

болган дилеп, аңаа айтырынмын салган мен.

— Ону канчаар мылардыр бөөр, шүтүзү-ла утунуңуңа-ла болгай. Уттур-даа бис бе, ыңчан — деп, Иван Никитович харылаан.

Ам Иван Кожедуб генерал-лейтенант. А 1943 чылдың мартта, казан Воронеж фронтунга дайылдажып эгелзэн үезинде улут сержант турган. Валуика хоорайнын чоотунда бодунун аэродромунуң кырында дээр Иван Кожедуб канчап-даа турган болза, дайынны дүжүр алар деп тилеттирбес күзел-биле баштайгы тулчушкуну эгелзэн.

— Ындыг болза-даа гитлержи-лер хей болган, олар мен ажил-кан чүвө — деп, генерал хараа-лажыкчы-биле сактып чугулаан. Тилзээр белең эвез, чүгө чангыс күзүлди салыры эвезиң, бичилгиз болур чорук база негетти-нер деп чүвени мыңаарда билген мен.

И. Н. Кожедуб-биле ужуражыкчы

330 дайынны ужулукчуңар, агаарга 120 удаа тулчушкунуңар, дайынның 62 самолеттарын утуктаң — хыдыкчы самолеттун ужулукчу — Кожедуб дайынны ыңдыг түнелдиге-биле доктаан.

Бодунуң өнүккүчү — хамык-тың мурунда чангыс чер чурт-туг. Совет Эвилелиниң ийи дак-пыр Маадыры Кирилл Евстигнеев-тин дугайын ол күзүл ханымын-кың-биле чугулаан олурар.

— Чоокта чаз аңаа аалчы бол-луп чоран мен — деп, Иван Никитович чугулаан. — Ол ам полковник. Эрес-дидим-не кижини...

Оң даразында чугаа Алексей Амелинин дугайында болган. Тулчушкунуң бирээзинге «Янкерс-88-ти» ол дүжүр аткан болгаш боду биче-ле болза дүжүр аттыртып наскач чүвө. Чүгө аңаа эвез алаңгыр, дидим чорук оң амы-тынын камгалап алган.

И.

ИОГАНН МАХМАСТАЛЬ—ПАРОХОД БОЛГАШ КИЖИ

***Теодор Неттениң эжи-биле адаан лесовоз *Маяковскийңиң шүлүктөрүндө чүү чогул *Маадырның оглуна белекке берген чуруу *Сээң кылган маадырлыкчуңуң—биске улегер болур**

Ленинградта Серго Орджоникидзе аттыг балтый заводунга чедер болунарда, «Иоганн Махмасталь» аттыг улуг океан лесовозун тутуп турарын силерге көргүзүр.

Иоганн Махмасталь деп ким, ол кимди? Амырап, чурттап-ла чорза дөн мен, Ам бо келгеш, мырыңай өскүр

күзөй бердим — өлүмүнү ажим Нетте шыкша кылдыр. Бүдүр маадыр, дидим уткуур күзөйдү мен.

Маяковскийңиң бо сураткаан шүлүгү «Эш Неттеге» — пароход болгаш кижиге бижээ турган. Дээрбечилер-биле дең эвес сегиржиш алышкыңа кирген, дипломаттыг почта ап чораш кижини мыда алдыртып-кан.

— Эш Неттениң эки билер турган мен — деп, Маяковский чугаала турган. — Ростовка кудумчуга чораш, солун садыг-лаччыларын: «Бистин» дипломаттыг почтачыларыңың Неттениң болгаш Махмастальның ачытынынга халдааны» деп алгырыш турганын дидим. Пат кайтай берген мен. Ол дээрге оң болу деп калган соонда, оң-биле мээң баштайгы уура-жышкымын ол болган. Ийгиңи ууражышкымын далайга болган. Пароход-биле Одессадан Ялтага бар чыткан кижин мен. Чо-рун олтургусту, биске уткуутур-хун чырыткан алдын уткууткер-биле: «Теодор Нетте» деп бижип каан пароход кел чор.

Маяковскийңиң дидим Махмасталь-ның дугайында эвезиң билер диде. Мынчангаш шүлүктүңүң ол

чедир чугаалаваан чүлүгү ам калчар четчелестирерин? Москвада Махмастальның оглу Лев чурттап турар. Оң хаалга-зыңгы эргини артап кире берген ояар-ла ханада: «Партизан-кызыл-тукчу, коммунист адамын-дан — сен коммунисттиң тутун бедик туттун дээр ынак оглум-га тураскаал кылдыр бердим... Махмасталь» дээр бижиктиң портрет көрүп каан мен.

Ол-да келжээ дипломаттыг почтачынын дугайында — чо-чун коммунист Адольф Махмасталь-биле база танышпалган мен, ол кижин Дээржинскийңиң үзүңдө-ле Бүгү-россияның Оң-ла Комиссиязын (ВЧК-на) ачылдып турган болду, мынчангаш боттары немецтер турган, болушкунуңарын, фактыларын, ат-башты ыраакы төөгүдөн сак-тып турган, олду биле дугайың дипломаттыг почтачынын амы-дыралчы орунуң дугайында чугаалап бердилер.

Иоганн Махмасталь Нарвага дарган кижиниң өт-бүзүңгө те-руттүгөн. Элдиз намызында өртөнч Питереже чоруй барган. Выборг талазына чурттап тур-ган, анаа 1917 чылда уткаан. База анаа-ла Кызыл гвардияның завод отрядына кирген. Ажы-жыт Питер дашкаарган чанып келген Ленинга уткуп турда, Махмасталь дээрге Финляндия вокзалының узусу турар черинге хундуңуг таныштыгы турган. Оң, чыл болганда, большев-ичи партияның кежигүнү болу берген ол кижин бодунун оң кызыл-гвар-дейчилерин Кышкы ордуу штурмдарыңа элertип кирген. СССР-нің даштыкы политика ар-хивинден тывылган документке мынчаар чугаалаан:

«Октябрь эргалезинин соонда

Иоганн Махмасталь Нарва ра-йонунга Кызыл гвардия органи-зации-биле Эстонияга чурт-кан. 1918 чылда немецтерге уду-райыдашпай турган, ийи катап балыглаткан... Архангельск фронтузунга 1919 чылда... 156 болгаш 157 полктарын шерит комиссарына төмүлөткан. Ле-нинкиге уду ону бүтүн чылча шапкыже чаалашкан. 1921—1923 чылдарда ВЧК болгаш ОГПУ организацияга оперативтиг ажылга турган».

1923 чылда бо астон ажыгын, дайынчы комиссар кижин Лаштык-кыңыңың уду комиссариаты-нда ажылдай берген. Ол дипло-маттыг почтачы апарган. Мынчан-гаш Афганистанга, Финляндия-га, Австрияга, Италияга, Болга-рияга, Грецияга, Польшага... дипломаттыг почталар жалгалап турган.

1926 чылдын февралдын соок хунунда Иоганн Махмасталь биле Теодор Неттениң чораш бо-лган Ригага чокушпап бар чо-раан. Мынчаарда бүгү чуртка та-рай берген дыңналында чугаала-ны мындыг:

«Ригада ийи шак хире чо-руу черге... Берлике диплом-маттыг бар чораш Нетте биле

Махмастальга ариннарын чажыр-тынып алган дөрт кижин чепсе-кит халдашкын кылган. Анаа аткылажышкын болуп турда,

Нетте улуңуң болгаш диплом-мат камгалап турган Махмасталь-ды үш ок-биле балыгалаан. Кам-гала-нып турган дипломатчылар халдашкынның ийизин боолагы-

лап каан болгаш өскө ийизин ча-штына берген. Почта бодун болгаш болгаш СССР-нің Ригада алчир чери ону хулаап алган».

Архивте материалдардан ал-гаш көргө, Москвадан Латвияга чедир бүгү оруктун дугузуңда бистин купеистин эжин ажык чораш чүве, вагоңун удекин клжизин биске бо-ла бакылал каар турган деп, Махмасталь дыңналып турган.

— Чүү херек кижин боор маңаа—деп, Нетте биле Махма-сталь аайын тыйпай чораш. Анаа карадай бергенер. Эртен-гиниң дөрт шак үзүңдө ваго-нун кыры-биле бир кижин чүгү-рүп эрткен. Махмастальның оон ийи катан боолапкан, бир ок он хулауече кире берди. Даразын-дз аткаш, ол чазытты. Оң соонда ол алгыра каапкан, күзөдөн үе хаалаан. Хулау боозун шыкыны-шкан мен. Ол аразында ийиги дээрбечилер менче база боолапкан, ок ийиңиниң оң талазыне дээрбечилер, Боомну солгай хулау-мал алгаш, херэңгиче шыгаша-ла, база ийи хире катан боолапкан. Оң соонда ол алгырышкан, чо-руу барган. Ол ийи дээрбечиле-риниң биле он катан боолаан болду, чүгө дээрге, октарын ор-тун калган болду. Мынчаар ор-та дискетенип олтурган. База халдашкын маңап ор мен, ол аразында Нетте мээң кырынга өлүг көзүң дүштү...

Иоганн диде, ол вагоңа чүү көргөни Ригага совет элчин че-ринин бирги секретары Баркусе-вич мынчаар чугаалап турар:

«Купере Нетте курут хан

— Ариннарын чажыртынып алган дээрбечилер келди — дээр.

«Мен сонгага турган кижин мен — деп, Махмасталь уламыч-кан. — Купере демги көргөниң дээрбечилер чүгүрүп келди. Менче хулауңуң боозун арнып келген. Нетте ону боолаптарга, ол-олура дүштү. Сактырмакка, Нетте ону балыгалапкан азы өлүрүп каан

ышкан болду. Ол аразында ийи-ги дээрбечилер хал боолуг, арны чажыт көстүп келген, мынчаарга демги баштайгымы олора менче хараадай берген, оң мени боо-лап каар дээрин көрүп кааш, мен баштай олче ийи боолапкан мен. Октарын дээрбечилер шыкша болду, чүгө дээрге оң арны өскерин берген. Эжитте турган база бир дээрбечилер он хулауече боолапкан».

Мынчаарга Махмасталь дээрге Теодор Нетте өлүп калган-дыр, чааскаан камгалапкан чыдар кижин мен деп билбеген. Мынчангаш оң оон ийиңиң чугаала-ны: «Нетте биле мээң баштай балы-лапканмыс дээрбечилер менче база ийи катан боолапкан, бир ок он хулауече кире берди. Даразын-дз аткаш, ол чазытты. Оң соонда ол алгыра каапкан, күзөдөн үе хаалаан. Хулау боозун шыкыны-шкан мен. Ол аразында ийиги дээрбечилер менче база боолапкан, ок ийиңиниң оң талазыне дээрбечилер, Боомну солгай хулау-мал алгаш, херэңгиче шыгаша-ла, база ийи хире катан боолапкан. Оң соонда ол алгырышкан, чо-руу барган. Ол ийи дээрбечиле-риниң биле он катан боолаан болду, чүгө дээрге, октарын ор-тун калган болду. Мынчаар ор-та дискетенип олтурган. База халдашкын маңап ор мен, ол аразында Нетте мээң кырынга өлүг көзүң дүштү...

Иоганн диде, ол вагоңа чүү көргөни Ригага совет элчин че-ринин бирги секретары Баркусе-вич мынчаар чугаалап турар:

«Купере Нетте курут хан

— Ариннарын чажыртынып алган дээрбечилер келди — дээр.

«Мен сонгага турган кижин мен — деп, Махмасталь уламыч-кан. — Купере демги көргөниң дээрбечилер чүгүрүп келди. Менче хулауңуң боозун арнып келген. Нетте ону боолаптарга, ол-олура дүштү. Сактырмакка, Нетте ону балыгалапкан азы өлүрүп каан

апарган өлүг чымыр... Чокуш-лай бээримге, эш Махмасталь менче: «Танышым кижин-дир сен, чокушала, өлүрүп каар мен» деп алгырым. Арай боорда ооңургадып алдым, ыңчалда-даа оң бодунуң танымың Шенске келгиче чедир почтазын биске бербеди».

Мен Москвага Владимир Шен-шевич тып алгаш, архив доку-ментиниң хулауңу көргөзөрмөгө, ол чугаалай берген:

— Ийет, ол ыңгыт болган чү-ве. Махмасталь-биле эки таныш турган бис. Мени Ригада деп ол билер турган... Совет элчин че-ринде оң бодунуң танымың кижиниң чок болгаш, чаа өчүк-чөгүгө болу бээр чалаас кыл-дыр карааш, дипломаттың чүгө менчээ бээр мен дээр болган. Почтаны оортан хулаап алдым, октар-биле оя боолагылап алган, маадырлык сепкил-биле ме-дерелиң чүгө шыкынаан ол кижиниң хулауңуң почтаны хула-ап алдым.

Февральның ол хунеринде СССР-нің Латвияда элчин хула-агының күзүңдүп турган кижини даштыкы херектериниң узус ко-миссары Г. Четеринге мынчаар дыңнапкан:

«Өлүп-даа калган, дидир арт-кал-даа ол элчининиң маадырлыг болганын бижирин сестер тып-пастыр мен, олар деп-тенерген хал-даан дээрбечилер-биле тулчуп, почтаны бербей барып шыдаан-пур. Эш Махмастальның дуга-йында Силерниң кичээңгилерини база катан улап тур мен, чүл дээрге аар балыгаланган бол-ла-да, почтаны чүгө бербей ба-рып шыдаан эвес, хазын база ону туулуңга чедир камгалап кижин, почтаны менчээ бижир бе-рейин турат, чүгө дээрге ол

мээң-биле таныш эвес турган болгаш».

Балын шуут эттинге бербөөндө-ле эш Махмасталь Москвага чо-рушкан. Кызыгаарга ону ажык-чынар, демир-орукчулар уткуп алган. Мынчаарга Москвага оң өңүктүр, Даштыкы херектер узус комиссариатының ажы-даччылары уткааннар. Олар да-раазында сестериниң оң турган бижип каан мауер-боону ол ма-дырга туусканнар: «Дайынна-рын согушкунуң талептин-биле олтур шапкан, ажилчын-тараа-ын чазактын эрге-ажыкын шыңгы камгалакчыны сөөң ажыл талазы-биле өлүрүп бистер бо боону берип тур бис. Сээң кылган маадырлыкчуңуң — биске улегер болур».

Иоганнның амыдыралы оң соонда калдып болганмы? Аарын эттинге бээр биле-ле, ол база дипломаттыг почта-биле дашты-кыже чорупкан. Оң соонда Тур-цияга совет элчин черинге ажы-лап турган. Кадын баксырааны-биле, боду ыңгыт кырываан-даа бол, пенсиялаар ужурга тава-рышкан. Оң боду 1942 чылда Уралда Багарак деп суурга өлүп калган.

Москвада инженер Лев Мах-масталь-биле база катан күчүлүт лесовозту сугже эжиндирин кий-рер турган заводга чораш мен. Маадырның оглу мээң мынча дээр:

— Улавай мээң ачам-биле Теодор Нетте дайыга база ужу-ракшы бөөринге аас-кеңикит бол-уп тур мен. Олар пароходтар болуп алгаш, дидир чорашаалы-биле бир демей, чадгыс чыс-каалга болулар.

Анатолий ЛЮБАРСКИЙ. (АПН).

Соңгукчуларның идепкейлиг чоруу

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Баштайгы мезелер-биле алырга, марттың 7-де Улуг национал хулаалың депутаттары соңгукчулар киришкен соңгукчуларның 99 ажыг хуузу румын ажыктын партияны, профсоюздарын, кооператив, херэженин, эны-яктар болгаш өскө-даа хой-ниңиң ор-ганизацияларын каттыштырып турар

улус демократиязын фронтунуң кандидаттары дээр бадыйлаан. Күрү-не эрге-чагырганын дээр органын соңгукчу талазы-биле соңгукчулар далазынга 12 млн. 800 муң хире соңгукчуларын кириген турган. Олар-ның барык-ла шуптузу бадыйлаш-кынга киришкен деп, төп соңгукда комиссиясы дыңнадып турар.

Чомбениң ёзу-чуруму аштырышкына таварып турар

КАИР. СЭТА-ның корр. И. Берез-никовскийңиң дамчыдып турары болза:

Конгоңуң тура халымышкын шим-чээшкенин удуруччулар Гастон Сумиало, Николас Оленга, Дэвидсон Бошеле болгаш Мартин Касонго олар ук черин болгаш даштыкы-ның журналистеринге парлагга кон-ференцияны аңаа эрттирген.

Конго улустуң хосталгалыг деми-есинге хамырышкан дыка хей ор-ганизация болгаш политиктиг ай-тырлар талазы-биле көзүңдүр ху-лаа чокку хунерде Каирге эртти-рер деп, тура халыккаларның уду-руччулары болуп турар дээрин Ни-колас Оленга парлагга конферен-цияны дыңнаткан.

Амгы үеде революстуг хосталга армиязы чурттуң бүтү-ле чөөн райо-нуң а ол ышкың экваториалдыг районун девискээринин 75 хуузу контролдуу турар деп, Оленга ба-за-ла медеткен. Революстуг күштер-ниң ортоткаа Каса жомуну хос-таар соруга-биле соңгук чүктөн му-нуу чүкче чоруу турар деп, ол чу-гаалаан.

Оң соонда Гастон Сумиало чүве

чугаалааш, Чомбениң чалчачы ёзу-чуруму ырак эвес келер үеде аш-тырышкына таварып дээрзинге бүзүрелин илереткен.

Конго Республиканың (Бразавиль) кызыгдарларында байдалды тайыл-бырлап берин дээр СЭТА-ның кор-респондентиниң дилезинге Гастон Сумиало мынча деп медеткен: Чом-бе бодунун америк болгаш белги кожаларының нөмөржилгези-биле үр үеңиң дугузуңда ол хамаарыш-пас африк чуртка уду өжөзтөн үлгедилерин кылып келген. Чуга-а болза африк улуска уду калбак имнериалистич сүлөү дугайында бо-луп турар.

«Известия» солунуң корреспон-дентин совет журналист Николай Хохлаев Чомбени эрге-чагыргалар-ның Леопольдвилде тулап хору-даанын Сумиало канчаар үедеп ту-рары дээр айтырып ол мынчаар харыялаан: «Чомбениң ёзу-чуруму парлагга хосталгалыг чок кыл-ган. Ылангыя социалистич чуртта-ның парлаггалың төлөөлекчи журналист кижини тулап хорула-ары мынчангаш мыда болунар ар-галыг болуп турар-дыр».

Апонианың башкарыч партиязы токиочуларның амыдыралының өртөн-үзүн бедирерин планнап турар. Ол чокка бейин япон найыс-палдын чурттакчыларының аар-берге чоруу улам аартаар алаар. Чем продукттарга өртөкчүлүгү турар. «Хорайның адаалары» сүгү эртен болгаш колледжилерге өвөрдилге дээр төлөвирин улгаттырып теле-визин. Амыдыралдык өртөн-үзүңнүң өлүп турарына уду демиселче илер болгаш бажың элери кирген. Хорайның нудумчуларына олар удурулашыныкын чысыааларын организастап турарлар.

ЧУЖУТА: Токионун бажың элери чысыаала.

СЭТА-ның фотокорреспонденты.

ЯДАРАҢГАЙ ЧОРУУ — АКШ-ТЫҢ ЧИДИГ АЙТЫРЫЫ (Президент Джонсоннун илеткели)

ВАШИНГТОН. СЭТА-ның кор-респондентин В. Петрусеконун дамчы-дып турары болза:

«Америкада ядараңгай чорук-биле демиселче депиле дугайында» пре-зидент Джонсоннун илеткели Ак бажың чокка чаа тараткан. «Яда-рангай чорукка уду крестилгү чо-лох» ам-даа хоозун чүл болуп тура-ры илеткеден билдинип турар.

Чижээ, 16-дан 21 харга чедер 140 муң амык америкалар «ажыктын корпусунун» (инити ажыкларын программазын боттадырып турар организация—редакцияның тайыл-быр) кежигүнери болурунга күзелин илергезин дээрин дыңнадып ту-рар.

Бо эки-турачыларын иштинден 20—25 муң кижини күш-ажыл беле-кенин эрттирген-биле бо чылык июнь 30-де хулаап алыр дээр ааза-шкын илеткеде бижээ. Чогуру бер-белкелди эрттирер ужуруңу 80-тептерин чүгө сези ажиллап ту-рар. А ам дээрзинде ажалчын кор-пусунга хулаап алыр дугайында билдирешкын конгрессиниң иштинден чүгө 200 кижини чокка чаа үр-лөшкүндө кычылган. Орекоода болгаш Калифорнияда суурларын аштар ажилга кириштирип турар. Илеткеден билдинип турары-биле алырга, америк ажил чоктарын дөрт миллион армиязында чүгө 32 муң кижин «ажыл-дуржулга» программасы дээр системалда ажил-

ла алган. Анаа олар «жогжаал» ажилга турарынга дузаалаар бүдү-рүп дуржулганын шыңгадып алыр-лар.

Чүс-чүс муң америк оолдар болгаш кыстар өвөрдилерин үрүңчүлээр-ге материал талазы-биле артамы чок болган ужурунда школын катгаш чоруп турар деп чүе билдинип. Бо талазы-биле «депшилген» ам дээрзинде анаа хоозун аазаашкын деп санаар алаар. 15 муң хире анык кижилер «аныктар корпусунун» чер-черде организасталарыга бижиктен деп илеткек дыңнадып ту-рар. Олар анаа калдык-бир тускай эртемни шыңгадып алыр болгаш школага өвөрдилге дээр төлөвир тып алыр азы доктаамал ажилды аларыга боттарынын хордашкы-нын экижидери-биле ажилдап турар-лар.

Яды өт-бүлелерин бо чылдың кү-зүңдө школага өвөрдилер кирер каш-каш чүс муң урууларын белекээр-ге 50 миллион долларын үндүрүп бээр дугайында айтмышкыны Ак бажың берген деп илеткеде ды-надып турар. Бодунун илеткелине президент Джонсоннун медеткелини болза, бо чылдын школага бир ми-лион хире уруулар өвөрдилер кирер, оларын иштинден дык хей уруу-лар чуртталгыч номнарын кажан-даа көрбөөн болгаш өнүгүп кара-дашты холунга тутпаан.

Көдээ спортчуларның маргылдаазы

Эрткен даштыкы хунде Кызыл-дың Херис лаанга совхозтар бол-гаш кооперация ажылдакчыларының хаак маргылдааны эгелээн. Совхоз-тар аразының хаак спортунун мар-гылдааны республиканың «Уро-жай» спорт эки-тура нити-лели болгаш көдээ ажил-агы профинилет обкомун бир ду-гаар-ла организастап эрттирген. Бо маргылдаага чедир совхозтарын, беш кооперация коллективтериниң ко-мандалары киришкен.

Маргылдааның баштайгы хуну херэженинниң 3 км дистанцияга хаак маргылдаа-биле эгелээн. Маңаа Улуг-Хем районун «Най-рыл» совхозунун төлөөлекчизи А. Байысиз бир дугаарында маң-нап үнгөш, кыма-даа четтирбей, соондан үнгөш өөрүн 3 ажыг ми-нута мурнап келген, дистанцияны 15 минута 23 секундда эрткен.

Ол болза херэженинниң сов-хозтар аразының маргылдаанын эки түннели көргүзүп, бирги черин чаалап алганы ол. Ийги, үшкү черлерин Танды районда дуржулга станциязын хулаагылар Г. Ура-кова, В. Волова олар дараалаштыр эгелээн.

Кооперация ажылдакчыларының херэженинниң 3 км дистанцияга Тожу райондан П. Шмакова биле сады-кооператив школазын-дан Ч. Чаап-оол оларын аразында де-мисел чидиг байдалга эрткен. Бир-та Чаап-оол бодунун удурулашыны-га чүгө 15 секунда четпей, ийги-ги черин алган. Шмакова 16 ми-нута 37 секундда маңааш, тилекчи болган.

Эр улустуң 10 км дистанция-ныга шүптү 53 кижини киришкен. Маңаа совхозтар аразының маргылдааны Улуг-Хем районун «Найрыл» сов-хозунун хулаагылар оңалган. Бо маргылдаага совхозтун хулаа-гылар баш бурунгаар чогуур беле-кенин эрткен маргылдаанын түн-нели көргүскөн. Бирги үш черин ол совхозтун спортчулары С. Тугар, М. Амуртаа болгаш Д. Шүүе олар эжелен болгаш ийги разрядтын нормалында бедик түннели көргүс-кен.

А. кооперация ажылдакчылары-ның 10 км маргылдаанын боту-райпоунун төлөөлекчизи В. Се-редкин 42 минутада, Ч. Сат 42 ми-нута 15 секундда маңааш, бирги болгаш ийги черлерин дараалаш-тыр алган болгаш ийги разрядтын нормалы күтүскөн. Үшкү черин Бий-Хем райпоунун төлөөлекчизи М. Ховалыг эжелээн.

Маргылдааның ийги хунунде де-мисел улам-на чидилген. Чүгө

«НАЙРЫЛ»: «Мухтар, менче!» 10, 11.40, 1.20, 3, 4.40, 6.20, 8, 9.50 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Думуп бербес» 10.30, 12.30, «Алдын папоротник» 2.30, 4.30, «Күзүңдө ыңышкы» 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Диргилерге чагаа» 2.30, 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Ахмед кайда?» 2.40, 4.40, 6.40, 8.30 шактарда.

Кызыл хоорайнын Ленин кудум-чунда № 97 бажыңын 7-ги квар-тиралында чурттап турар Николай Петрович Герасимов Иркутск хоорайнын Степан Разин кудумчунда № 25 бажыңын 1-ги квартиралы-нда чурттап турар Маргарита Викто-ровна Герасимованың чадары дуга-йында херек көлүрүп турар.

Ук херекти Кызыл хоорайнын узус сугуңа көөр.

ры-биле болгаш ымылдар-биле шанаан.

Кооперация ажылдакчыларының маргылдаанын Кызылдың сады-кооперация школазын кооманды бирги черин чаалап алган. Ол ко-мандага база шилчип чоруур кубок-ту болгаш бирги чериниң диплом-ту тыныскаан. Ийги черин боту рай-поунун коомандалары алгылаан.

Тус-тус дистанцияларын тилек-чилерин өртөкчүлүк чүлүк-биле бол-гаш мактал бижиктер-биле шанаан. А ийги, үшкү черлерин эжелеге-ли хулаагыларын мактал бижик-тер-биле шанаан.

Бо маргылдаага Кызылдың көдээ ажил-агы техникуму хулаа киришкен. Ылангыя херэженинниң 5 км дистанциялыгы Горбунова бирги черин, Соколова ийги черин, Куулар үшкү черин алгылааннар. Олар үжелеэн көдээ хулаагыларга демеилерге эки түннели көргүзүп, бирги разрядтын нормалын күтүс-кен. Ол ышкың оолдардан 10, 15 км дистанциялыгы Суворов эки түннели көргүскөн. Мынчангаш көдээ ажил-агы техникумуңуң дээр хулаагыларын өртөкчүлүк чүлүк-биле болгаш мактал бижиктер-биле шанаан.

Көдээ хулаагыларын бо маргыл-дааны организастыг, эки шынарлыг эрткен. Разряд чок 36 хулаагылар I-II-III-кү разрядтын нормалын күт-сөткен. Маргылдаага организастыг, эки эртсе-даа, Танды, Каа-Хем, Чоон-Хемчик, Тес-Хем, Барымы-Хемчик райполарынын болгаш «Мезгей», «Сүт-Хөл», «Өвк», «Барлык», «Шек-пээр», «Суклак», «Тыва» совхоз-тарын администрация черлери; партия, комсомол, профинилет ор-ганизациялары күш-чулууга болгаш спортту көдээ спортчуларын орту-зунга илтедирип сайырадырыңче кичээңгилерин улаадырбай турары бо маргылдаага көзүңдүр. Ол черлер-ниң коомандалары бо маргылдаага киришкен.

А. КУМАЯН,

маргылдааның суулазы.

Редаторнун ораакчызы А. Ч.

Кызыл-оол.

КИНО

МАРТ 12-ДЕ

«НАЙРЫЛ»: «Мухтар, менче!» 10, 11.40, 1.20, 3, 4.40, 6.20, 8, 9.50 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Думуп бербес» 1